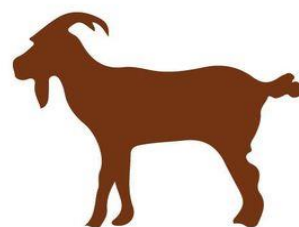
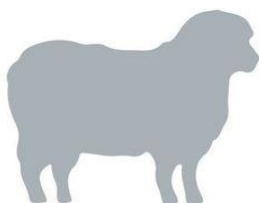
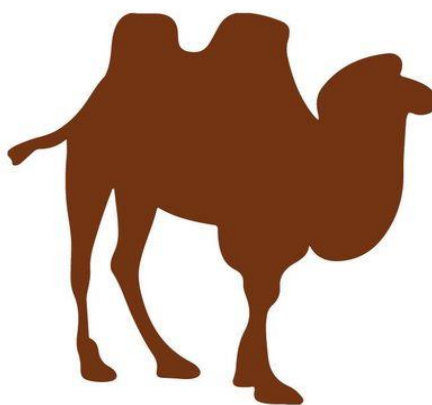
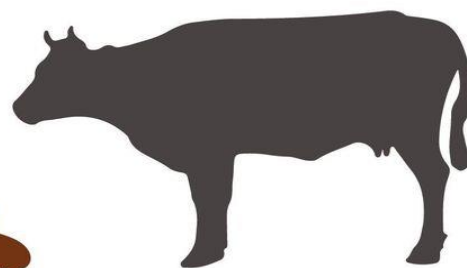
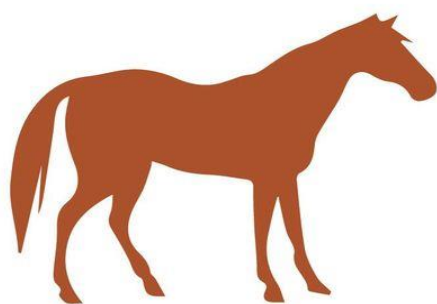

ХАН-УУЛ ДҮҮРГИЙН СТАТИСТИКИЙН ХЭЛТЭС

МАЛ, ТЭЖЭЭВЭР АМЬТДЫН ТООЛМОГО - 2020

<http://www.ubstat.mn>

ОРШИЛ

Дэлхийн олон улс орнуудын нэгэн адил манай улсын эдийн засгийн хөгжилд хөдөө аж ахуйн салбар нь ихээхэн чухал байр эзэлдэг салбарын нэг юм.

Монгол Улсын үндсэн хуулинд мал сүргийг үндэсний баялаг мөн гэж томъёолж, мал тооллогыг улсын хэмжээнд жил бүр зохион байгуулж, үр дүнг нь макро түвшинд хийгддэг тооцоо судалгаанд ашиглаж, салбарын талаар удирдлагын шийдвэр гаргах мэдээллийн гол эх үүсвэр болгон ашиглаж байна.

Монгол Улсын “Статистикийн тухай” хуулийн 7 дугаар зүйлийн 1 дэх заалт, Монгол Улсын Засгийн газрын 2003 оны 224 дүгээр тогтоол, 2020 оны 208 дугаар тогтоол, нийслэлийн Засаг даргын А/1282 тоот захирамж, дүүргийн Засаг Даргын А/497 тоот захирамжаар Үндэсний Статистикийн Хорооноос гаргасан тооллого явуулах удирдамж, зааврын дагуу 2020 оны мал, тэжээвэр амьтдын тооллогыг 12 сарын 18-наас 28-ны өдрүүдэд дүүргийн хэмжээнд амжилттай зохион байгуулж явууллаа.

Энэхүү танилцуулгад орж байгаа статистикийн үзүүлэлтүүдийг дүүргийн мал, тэжээвэр амьтдын 2020 оны тооллогын мэдээллийг боловсруулж, Үндэсний Статистикийн хорооноос баталж зөвшөөрсөн, олон улсын стандартад нийцсэн аргачлалын дагуу тооцож, үр дүнг гаргалаа.

ТОВЧ ТАЙЛБАР, ОЙЛГОЛТ, ТОДОРХОЙЛОЛТ

Малтай өрх: Малчин өрхөөс гадна малыг ахуй амьдралдаа туслах чанарын үүрэгтэй өсгөн үржүүлдэг өрхийг хэлнэ.

Малчин өрх: Жилийн 4 улирлын түршид малаа маллаж, малын ашиг шим нь тэдний амьжиргааны эхүүсвэр болж байгаа өрхийг хэлнэ.

Малчид: Жилийн 4 улирлын түршид мал аж ахуй гэрхэлж, малын ашиг шим нь тэдний амьжиргааны эх үүсвэр болж байгаа 16 ба түүнээс дээш насны хүмүүсийг хэлнэ.

Бодод шилжүүлэх коэффициент:

1 Адуу, үхэр = 1 бод, 1 тэмээ = 1.5 бод,

6 хонь = 1 бод, 8 ямаа = 1 бод

Бог малд буюу хонин толгойд шилжүүлэх коэффициент:

1 тэмээ = 5 хонь, 1 адуу = 7 хонь, 1 үхэр = 6 хонь

1 хонь = 1 хонь, 1 ямаа = 0.9 хонь

Нас гүйцсэн мал: Малын төрөл бүр дээр сүүлчийн 2 насны малыг хэлнэ.

Тэмээ- 4 настай, 5 ба түүнээс дээш настай

Адуу- 3 настай, 4 ба түүнээс дээш настай

Үхэр- 2 настай, 3 ба түүнээс дээш настай

Бог мал – тухайн жилийн төл малаас бусад насны мал

Өсвөр насны мал:

Тэмээ-Өнгөрсөн жилийн төл, 2, 3 настай

Адуу- Өнгөрсөн жилийн төл, 2 настай

Үхэр- Өнгөрсөн жилийн төл

Төл мал: Тухайн жилийн төлийг хэлнэ.

Бэлэн хээлтэгч: Малын төрөл бүрдээр сүүлийн 2 насны эх малыг хэлнэ.

Малын тоо, толгойн өсөлт: Оны эцсийн малаас оны эхний малыг хасаж гаргана.

Харьцангуй үзүүлэлтийг гаргахдаа оны эцсийн малын тоо гэх нийт малын тоонд харьцуулан 100-гаар үржүүлнэ. Малын өсөлтийн орлого тал нь төл бойжилт, зарлага тал нь хэрэглээний зарлага, том малын зүй бус хорогдол болно.

Төллөлтийн хувь: Төллөсөн хээлтэгчийн тоог оны эхний хээлтэгчийн тоонд харьцуулан, 100 – гаар үржүүлнэ.

Бойжилтын хувь: Бойжсон төлийн тоог нийт гарсан төлийн тоонд харьцуулан 100 –гаар үржүүлнэ.

100 эхээс бойжуулсан төл: Бойжуулсан төлийн тоог оны эхний хээлтэгч малын тоонд харьцуулан 100-гаар үржүүлнэ.

Хээлтэгч, хээлтүүлэгчийн тохироо: Хээлтэгч малын тоог хээлтүүлэгч малын тоонд харьцуулан гаргана. 1 хээлтүүлэгчид ногдох хээлтэгчийн тооны норм нь:

Буур - 20-25 Азарга - 12-15 Бүх - 35-45 Хуц, үхна - 25-30

Малын зүй бус хорогдол: Өвчний (халдвартай, халдваргүй) хорогдол, гэнэтийн аюулын (цас зуд, үер ус, гал түймэр, аянга цахилгаан зэрэг) хорогдол, бусад шалтгааны (малын хариуллага, арчилгаа маллагаатай холбогдон гарсан) хорогдлыг оруулна.

Том малын зүй бус хорогдлын оны эхний малд эзлэх хувь: Зүй бусаар хорогдсон малын тоог оны эхний малын тоонд харьцуулан 100-гаар үржүүлнэ.

Малын хэрэглээний зарлага:

1. Оны эхний малын тоон дээр бойжуулсан төлийг нэмж, том малын зүй бус хорогдол, оны эцсийн малын тоог хасч гаргана.

2. Хүнсний хэрэглээний малын тоо= Алдсан мал+Зах зээлд борлуулсан+Аж ахуйн дотоодод хэрэглэсэн+(Бусдад шилжүүлсэн – Худалдаж авсан, шилжижирсэн).

Бусдад шилжүүлсэн>=Худалдаж авсан, шилжиж ирсэн. Учир нь худалдаж авсан эсвэл шилжиж ирсэн нэг хэсэг малаа идсэн байж болно. Идээгүй тохиолдолд тэнцэж байх учиртай.

Малын хашааны хангамж: Хашааны хангамжийг гаргахдаа хашааны багтаамжийг малын тоонд харьцуулан гаргана. Бод малын хашааны хангамжийг гаргахдаа бодын хашааны багтаамжийг үхрийн тоонд, бог малынхыг гаргахдаа богийн хашааны багтаамжийг бог малын /хонь, ямааны/ тоонд харьцуулна.

Тэжээл хангамж: Тэжээлийн хангамжийг гаргахдаа тэжээлийн нэгжид шилжүүлсэн тэжээлийн хэмжээг хонин толгойд шилжүүлсэн малын тоонд харьцуулан гаргана. Малын тэжээлийн хангамж, бэлчээрийн даацыг гаргахдаа малыг хонин толгойд шилжүүлэн тооцно.

Тэжээлийн нэгжид шилжүүлэх коэффициент: Бэлтгэсэн тэжээл нь илчлэг, чанарын байдлаараа харилцан адилгүй байдаг учраас нэг тэжээлийн нэгжид шилжүүлэн тэжээлийн хангамжийг гаргадаг.

Үүний тулд дараахь итгэлцүүрүүдийг ашиглан тэжээлийн нэгжид шилжүүлнэ.

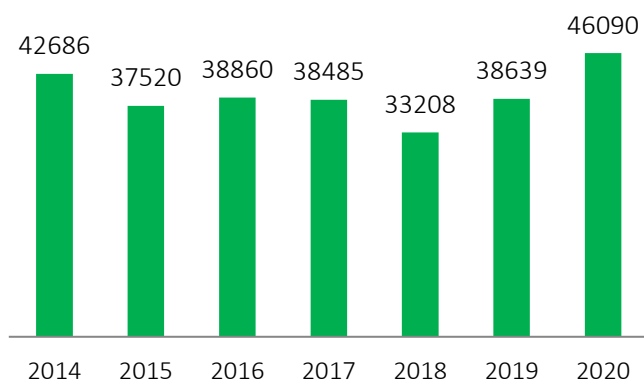
Хадлан өвс	0.45
Таримал тэжээл	0.35
Даршны ургамал	0.25
Гартэжээл, хужир шүү	1.0
Төмс ногооны хаягдал	0.22
Үр тарианы хаягдал	0.9
Лай	0.4
Сүрэл	0.25

Малын тэжээлийн ангилал: Малын тэжээлийг ургамлын гаралтай, амьтны гаралтай, эрдэс тэжээлийн гаралтай гэж ангилна.

МАЛТАЙ ӨРХ, МАЛЧДЫН ТОО, ТЭДНИЙ СОЁЛ АХУЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Малын тоо, бүтэц: Хан-Уул дүүрэгт 2020 оны мал тооллогоор нийт 46090 толгой мал тоологдсон нь 2019 оноос 7451 (19.3%) толгой малаар өссөн байна. Нийслэлийн хэмжээнд 2020 онд 468690 толгой мал тоологдсон бөгөөд дүүргийн мал 9.8 хувийг эзэлж байна.

Зураг 1. Дүүргийн нийт малын тоо, оноор

Малын тоог таван төрлөөр өмнөх онтой харьцуулахад адуу 4371 толгойгоор (57.6%), үхэр 55 толгойгоор (0.5%), ямаа 3126 толгойгоор (35.3%) тус тус өссөн бол хонь 105 толгойгоор (1.0%) буурсан байна. Иргэдийн хувийн мал 45803 толгой, аж ахуйн нэгж, байгууллагын мал 287 болж өмнөх оноос иргэдийн мал 7164 (18.5%) толгойгоор өссөн.

Хүснэгт 1. Малын тоо, төрлөөр

Малын төрөл	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Өсөлт, бууралт	
							Тоо	Хувь
Малын тоо, бүгд	37520	38860	38485	33208	38639	46090	7451	19.3
Тэмээ	1	7	1	3	3	7	4	2.3 дах
Адуу	5918	7451	6247	5745	7589	11960	4371	57.6
Үхэр	12043	12274	12616	11231	11845	11900	55	0.5
Хонь	9944	9958	9894	8576	10336	10231	-105	99.0
Ямаа	9614	9170	9727	7653	8866	11992	3126	35.3
Хонин толгойд шилжүүлснээр*	132286	144047	138078	123080	142523	176179	33656	23.6

* Таван хошуу малыг хонин толгойд шилжүүлэх коэффициент: 1 тэмээ: 5 хонь, 1 адуу: 7 хонь, 1 үхэр: 6 хонь, 1 хонь: 1 хонь, 1 ямаа: 0.9 хонь

2020 онд дүүргийн 12-р хорооны мал 0.3 хувиар буурч, 13-р хорооных 6.8 хувиар, 14-р хорооных 31.6 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 2. Малын тоо, хороогоор

Хороо	2019	2020	Үүнээс: малын төрлөөр					Өсөлт, бууралт, хувь
			Тэмээ	Адуу	Үхэр	Хонь	Ямаа	
12-р хороо	4906	4889	-	799	2028	747	1315	-0.3
13-р хороо	12853	13726	2	2140	5259	2831	3494	6.8
14-р хороо	20880	27475	5	9021	4613	6653	7183	31.6
Дүн	38639	46090	7	11960	11900	10231	11992	19.3

Дүүргийн хэмжээнд тоологдсон малын тоогоор 27475 толгой малаар 14-р хороо тэргүүлж, өмнөх оноос 6595 толгой малаар өссөн байна. Хамгийн цөөн малтай нь 12-р хороо 4889 толгой

малтай байна. 2020 онд нийт мал сүргийн 48.2 хувийг бог мал, 51.8 хувийг бод мал эзэлж байна. Нийт малын сүргийн бүтцэд таван төрлийн малын эзлэх хувийн жинг төрөл тус бүрээр нь дараахь хүснэгтэнд харууллаа.

Хүснэгт 3. Нийт малд эзлэх хувийн жин, малын төрлөөр

	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он
Нийт мал	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Тэмээ	0.0	0.0	0.02	0.0	0.01	0.008	0.015
Адуу	13.8	15.8	19.2	16.2	17.3	19.6	26.0
Үхэр	26.0	32.1	31.58	32.8	33.8	30.7	25.8
Хонь	33.6	26.5	25.6	25.7	25.8	26.8	22.2
Ямаа	26.6	25.6	23.6	25.3	23.0	22.892	26.0

Нийт мал сүргийн 0.015 хувийг тэмээ, 25.8 хувийг үхэр, 26.0 хувийг адуу, 22.2 хувийг хонь, 26.0 хувийг ямаа эзэлж байна. Малын нийт дүнд эзлэх хувийн жинг өмнөх онуудтай харьцуулахад адууны эзлэх хувийн жин нэмэгдэж, хонь, үхрийн эзлэх хувийн жин багассан байна. Бог малын бүтцийн хувьд нийт бог малын 46.0 хувийг хонин сүрэг, 54.0 хувийг ямаан сүрэг эзэлж байна.

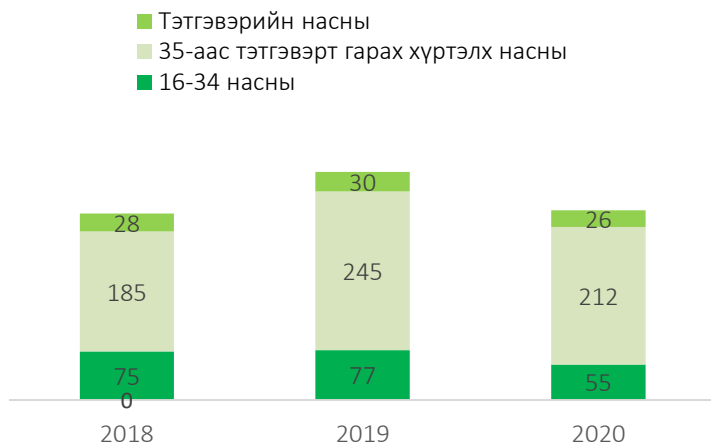
Малтай өрх, малчдын тоо: Хан-Уул дүүрэгт 2020 оны мал тооллогоор нийт 46090 толгой мал тоологдсон нь 2019 оноос 7451 (19.3%) толгой малаар өссөн байна. 2020 оны мал тооллогын дүнгээр хувийн малтай 729 өрх, үүний дотор 210 малчин өрх мал аж ахуй эрхэлж байна. Өнгөрсөн оноос малтай өрхийн тоо 55 өрхөөр нэмэгдэж, малчин өрхийн тоо 22 өрхөөр буурсан байна.

Хүснэгт 4. Малтай өрх, малчдын насны бүлгээр

он	Малтай өрхийн тоо	Малчин өрхийн тоо	Түүний ам бүлийн тоо	Малчдын тоо	Насны бүлэг				Нийт малчдаас эмэгтэй
					15 хүртэлх насны	15-34 насны	35-59, 35-54 насны	60,55-аас дээш насны	
2007	984	293	947	644	-	223	250	171	208
2008	854	300	1098	605	-	212	235	164	192
2009	933	178	547	178	-	29	106	43	62
2010	937	176	609	319	-	58	164	97	98
2011	877	287	375	421	-	19	210	112	158
2012	840	56	201	110	-	31	63	16	50
2013	809	100	356	185	-	42	125	18	85
2014	728	104	364	209	-	59	122	28	100
2015	816	106	385	216	-	57	140	19	95
2016	836	206	704	389	-	85	252	52	164
2017	809	153	610	281	6	79	163	33	108
2018	700	182	602	288	-	75	185	28	117
2019	674	232	851	352	-	77	245	30	145
2020	729	210	757	293	-	55	212	26	105

Малчдыг насны бүлгээр авч үзвэл 18.8 хувь нь 16-34 насны, 72.3 хувь нь 35-аас тэтгэвэрт гарах насны, 8.9 хувь нь тэтгэврийн насны хүмүүс байна. Нийт малчдын 105 буюу 35.8 хувь нь эмэгтэй малчид байна.

Зураг 2. Малчдын тоо, насны бүлгээр

Дүүргийн малчин өрх, малчдын тоог өнгөрсөн онтой харьцуулахад малчин өрхийн тоо 22 өрх (9.5%), малчдын тоо 59 хүнээр (16.8%) буурсан байна.

Малчин өрхийн 75.2 хувийг цахилгаан эх үүсвэртэй, 69.5 хувийг телевизортой өрх эзэлж байна.

“Амины мал”-ын тоо: Иргэдийн хувийн өмчийн малын тоо 2020 онд 45803 32988 толгой болж, нийт малын 99.4 хувийг эзэлж байна. Тоологдсон адууны 99.4 хувь, үхрийн 99.6 хувь, хонины 99.9 хувь, ямааны 98.7 хувийг хувийн өрхийн мал эзэлж байна.

Хүснэгт 5. Малтай өрхийн тоо, малын бүлэглэлтээр, 2020 он

Малын бүлэглэлт	Малтай өрхийн тоо	Ам бүлийн тоо	Амины малын тоо	Үүнээс: малын төрлөөр				
				Тэмээ	Адуу	Үхэр	Хонь	Ямаа
10 хүртэл	200	575	1100	1	124	952	6	17
11-30	209	668	3892	-	1113	2545	63	171
31-50	99	320	3979	2	1690	1926	148	213
51-100	114	411	7797	-	3347	3224	464	762
101-200	63	242	8478	-	3354	1645	1461	2018
201-500	30	106	9806	4	1561	975	2865	4401
501-999	11	43	7087	-	496	374	3614	2603
1000-1499	2	8	2150	-	10	88	935	1117
1500-2000	1	2	1514	-	193	120	663	538
Дүн	729	2375	45803	7	11888	11849	10219	11840

Дүүргийн малтай нэг өрхөд 62.8 толгой мал, бодод шилжүүлснээр 36.9 толгой мал ногдож байна. Малтай өрхийн ам бүлийн нэг хүнд 19.3 толгой мал, бодод шилжүүлснээр 11.3 толгой мал ногдож байна.

Мал төллөлт, төл бойжилт: 2020 онд 12570 хээлтэгч мал төллөж, 12619 төл гарсны 12025 төл (95.3%) нь бойжиж байна. Бойжсон төлийн тоо өмнөх оноос 1055 толгойгоор (8.1%) буурсан.

Зураг 3. Бойжуулсан төл, оноор

Бойжуулсан нийт төлийн 14.2 хувийг унага, 36.4 хувийг тугал, 26.4 хувийг хурга, 23.0 хувийг ишиг эзэлж байна.

Хүснэгт 6. Төл бойжилт, төрлөөр

	2019	2020	Үүнээс:				
			Ботго	Унага	Тугал	Хурга	Ишиг
Гарсан төл	13166	12619	-	1749	4500	3393	2977
Бойжсон төл	13080	12025	-	1703	4373	3181	2768
Хорогдсон төл	86	594	-	46	127	212	209
Бойжилтын хувь	99.3	95.3	-	97.4	97.2	93.8	93.0

2020 оны мал тооллогоор нийт 12619 гарсан төлийн 594 (4.7%) толгой нь хорогдож, төл бойжилт 95.3 хувьтай байна. Хорогдсон төл малын тоо 2019 оныхоос 508 толгойгоор нэмэгджээ. Нийт хорогдсон төлийн 7.7 хувийг унага, 21.4 хувийг тугал, 35.7 хувийг хурга, 35.2 хувийг ишиг эзэлж байна.

Хүснэгт 7. Төл бойжилт, төлийн орлого, зарлага, төрлөөр

Төрөл	Төллөсөн хээлтэгч	Гарсан төл	Хорогдсон төл	Бойжсон төл	Худалдаж авсан	Шилжиж ирсэн	Худалдсан	Шилжүүлсэн
Ботго	-	-	-	-	1	-	-	-
Унага	1749	1749	46	1703	20	585	77	38
Тугал	4498	4500	127	4373	192	306	1062	210
Хурга	3375	3393	212	3181	56	389	383	13
Ишиг	2948	2977	209	2768	64	535	467	27
Бүгд	12570	12619	594	12025	333	1815	1989	288

2020 онд нийт 12025 төл бойжуулсан, 333 төл бусдаас худалдан авсан, 1815 төл шилжиж ирсэн байна. Мөн 1989 төлийг бусдад худалдаж, 288 төлийг шилжүүлсэн байна. 2020 онд худалдсан төлийг төрлөөр нь авч үзвэл: унага 77 толгой, тугал 1062 толгой, хурга 383 толгой, ишиг 467 толгой төл худалджээ.

Бэлэн тоологдсон төл: 2020 оны мал тооллогоор бэлэн тоологдсон төлийн тоо 11896 толгой болж өнгөрсөн оныхоос 55 толгой (0.5%) төлөөр өссөн байна.

Хүснэгт 8. Бэлэн тоологдсон төл, төрлөөр

Төрөл	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2019	
								хувь	зөрүү
Ботго	1	-	-	-	-	-	1	-	1
Унага	1026	1055	1069	1010	712	1701	2193	128.9	492
Тугал	3694	3981	3433	4116	3028	3898	3599	92.3	-299
Хурга	4415	3288	3223	3369	2386	3432	3230	94.1	-202
Ишиг	3350	2952	2424	2973	1746	2810	2873	102.2	63
Бүгд	12486	11276	10149	11468	7872	11841	11896	100.5	55

Том малын зүй бус хорогдол: Оны эхний малын 3.4 хувьтай тэнцэх 1323 толгой том мал зүй бусаар хорогдож, өмнөх оноос хорогдол 2.4 дахин нэмэгджээ. Хорогдсон нийт малын 7.4 хувийг адуу, 22.7 хувийг үхэр, 40.4 хувийг хонь, 29.5 хувийг ямаа эзэлж байна. Том малын зүй бус хорогдлын 44 толгой (3.3%) мал өвчнөөр хорогджээ.

Хүснэгт 9. Том малын зүй бус хорогдол

Үзүүлэлт	2019	2020	Үүнээс:				
			Тэмээ	Адуу	Үхэр	Хонь	Ямаа
Хорогдсон том мал	383	1323	-	98	300	535	390
Үүнээс: Өвчнөөр хорогдсон	16	44	-	2	37	5	-
Хорогдсон хээлтэгч	143	0	-	-	-	-	-

Малын хэрэглээний орлого зарлага: 2020 онд оны эхний нийт малын 1973 (5.1%) толгой малыг хүнсний хэрэглээнд зарцуулсан байна. Хүнсэнд зарцуулсан малын 30.0 хувийг хонь, 19.1 хувийг ямаа, үлдсэн 50.9 хувийг бод мал эзэлж байна.

Хүснэгт 10. Малын хэрэглээний орлого, зарлага, төрлөөр

Төрөл	Орлого			Хасагдсан					
	Худалдаж авсан	Шилжиж ирсэн	Бэлэн тоологдсон төл	Шилжүүлсэн	Алдсан, кугайлагдса нолдохгүй байгаа	Зах зээлд борлуулсан	Хүнсэнд хэрэглэсэн	Зүй бус хорогдол	
Тэмээ	2	1	1	-	-	-	-	-	
Адуу	313	3901	2193	1088	80	617	153	98	
Үхэр	517	926	3599	1175	63	2598	851	300	
Хонь	306	989	3230	1211	46	2247	591	535	
Ямаа	621	2206	2873	527	64	1215	378	390	
Дүн	1759	8023	11896	4001	253	6677	1973	1323	

Дээрх хүснэгтээс харахад энэ жилийн малын орлого талд тооллогоор худалдаж авсан 1759 толгой, бэлэн тоологдсон төл 11896 толгой, шилжиж ирсэн 8023 толгой мал байна. Харин шилжүүлсэн 4001 толгой мал, зүй бусаар 1323 толгой мал хорогдсон, хүнсэнд хэрэглэсэн 1973 толгой мал, 6677 толгой малыг зах зээлд борлуулсан нь зарлага талын үзүүлэлтийг бүрдүүлж байна.

Хүснэгт 11. Малын тооны өөрчлөлтөд нөлөөлсөн үзүүлэлтүүд

Үзүүлэлт	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2019	
						тоо	Хувь
Бэлэн тоологдсон төл	10149	11468	7872	11841	11896	55	100.5
Том малын зүй бусын хорогдол	751	1070	1775	383	1323	940	345.4
Хээлтэгч малын тоо	17812	17833	16737	17716	20736	3020	117.0
Хээл хаясан хээлтэгч	762	531	1084	519	450	-69	86.7
Сувайрсан хээлтэгч	2710	2313	4531	2800	3084	284	110.1

2020 онд бэлэн тоологдсон төл 0.5 хувиар, хээлтэгч малын тоо 17.0 хувиар, том малын зүй бусын хорогдол 245.4 хувиар, сувайрсан хээлтэгч 10.1 хувиар өсөж, хээл хаясан хээлтэгч 13.3 хувиар буурсан байна.

Малын хээл хаялт, сувайралт: 2020 онд оны эхний хээлтэгч малын 19.9 хувьтай тэнцэх хээлтэгч мал төл өгөөгүй ба үүний 3084 эх мал сувайрсан, 450 эх мал хээл хаясан байна. Энэ нь өмнөх оноос сувайрсан мал 284 толгойгоор нэмэгдэж, хээл хаясан мал 69 толгойгоор буурсан байна. Нийт төл өгөөгүй хээлтэгч малын 52.4 хувийг бог эзэлж байна.

Хүснэгт 12. Сувайрсан болон хээл хаясан мал, төрлөөр

Төрөл	Төл өгөөгүй хээлтэгч мал			Үүнээс:						
				Сувайрсан			Хээл хаясан			
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
Ингэ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Гүү	1036	575	781	776	535	707	260	40	74	
Үнээ	1735	993	954	1549	918	888	186	75	66	
Эм хонь	1314	857	961	1101	607	747	213	250	214	
Эм ямаа	1530	894	838	1105	740	742	425	154	96	
Бүгд	5615	3319	3534	4531	2800	3084	1084	519	450	

Хээлтэгч, хээлтүүлэгчийн тохироо: Дүүргийн нийт мал сүргийн 11896 (25.8%) нь төл мал, 20736 (45.0%) нь хээлтэгч мал, 773 нь хээлтүүлэгч мал байна. Малын үржлийн нормоор бог малын нэг хээлтүүлэгчид 25-30 хээлтэгч ногдох ёстой байхад дүүргийн хувьд нэг хээлтүүлэгчид дунджаар 98.7 эм хонь, 112.0 эм ямаа ногдож, хээлтүүлгийн тохироо алдагдсан байна.

Хүснэгт 13. Хээлтүүлэгч малын тоо

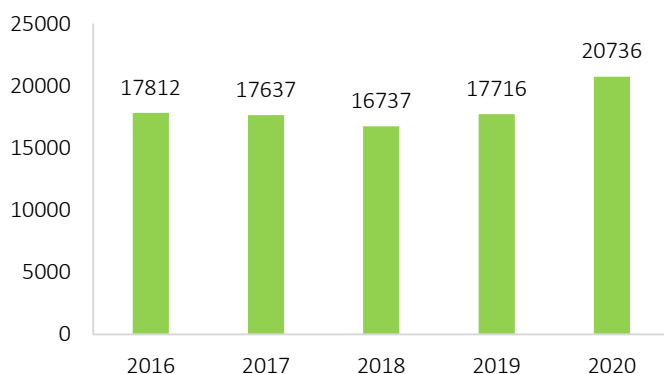
Төрөл	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Өсөлт, бууралт /тоо/
Бүүр	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Азарга	346	331	345	418	325	350	424	557	133
Бүх	92	98	97	114	106	110	110	110	-
Хуц	86	114	71	56	56	41	47	52	5
Ухна	90	91	77	55	48	36	39	54	15
Бүгд	614	636	590	643	535	537	620	773	153

Хээлтэгч мал: 2020 оны мал тооллогоор 20736 толгой хээлтэгч мал тоологдсон нь өнгөрсөн оноос 3020 толгой (17.0%) малаар өссөн байна. Хээлтэгч малын өсөлтөд гүү 1211 толгой, эм хонь 27 толгой, эм ямаа 2070 толгойгоор өссөн нь нөлөөлжээ.

Хүснэгт 14. Хээлтэгч мал, төрлөөр

Төрөл	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Өсөлт, бууралт	
							тоо	хувь
Ингэ	-	4	1	1	-	1	1	0
Гүү	1591	2207	1966	2158	2630	3841	1211	146.0
Үнээ	5585	6072	6259	6105	6000	5711	-289	95.2
Эм хонь	4833	4957	4782	4434	5105	5132	27	100.5
Эм ямаа	4563	4572	4629	4039	3981	6051	2070	152.0
Бүгд	16572	17812	17637	16737	17716	20736	3020	117.0

Зураг 4. Хээлтэгч малын тоо

2020 онд дүүргийн нийт малын 45.0 хувийг хээлтэгч мал эзэлж байна. Үүнд: адуун сүргийн 32.1 хувь, үхэр сүргийн 48.0 хувь, хонин сүргийн 50.2 хувь, ямаан сүргийн 50.5 хувийг хээлтэгч мал эзэлж байна.

Бэлтгэсэн хадлан тэжээл: Дүүргийн хэмжээнд 2020 онд 6664.2 тонн хадлан, гар тэжээл 1235.5 тонн, хужир шүү 146.6 тонныг тус тус бэлтгэсэн байна. 2019 онтой харьцуулахад хадлан 1065.2 тонн (19.0%)-оор өсөж, хужир шүү 134.4 тонн (47.8%), гар тэжээл 30.0 тонн (2.4%)-оор буурсан байна.

Хүснэгт 15. Бэлтгэсэн хадлан тэжээл, тн

Бэлтгэсэн хадлан тэжээл	2017	2018	2019	2020	Өсөлт, бууралт
Хадлан	5464.5	5205.1	5599.0	6664.2	119.0
Гар тэжээл	1915.3	1282.9	1265.5	1235.5	97.6
Хужир шүү	204.4	102.4	281.0	146.6	52.2

2020 оны мал, тэжээвэр амьтдын тооллогоор 897 малын хашаа, 246 худаг тоологдсон нь 2019 оноос малын хашаа 7.5 хувиар буурсан бол худаг 26.2 хувиар нэмэгдсэн байна.

Тэжээвэр амьтад: Мал, тэжээвэр амьтдын 2020 оны тооллогоор 53 өрх, 10 аж ахуйн нэгжийн 3610 гахай, түүлай 230, цацагт хяруул 36, галуу 50, 483300 шувуу, үүнээс 482860 тахиа тоологдсон байна. Өмнөх онтой харьцуулахад шувуу болон тахианы тоо 13.1 хувиар өссөн бол гахайн тоо 6.2 хувиар буурсан байна.

Хүснэгт 16. Тэжээвэр амьтдын тоо

Үзүүлэлт	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Гахай	5926	5007	4174	3753	3847	3610
Шувуу	269307	322527	360722	391542	427437	483300
Үүнээс: тахиа	268837	321340	360201	391114	427062	482860
Зөгийн бүл	10	11	-	-	-	-

Гахай, шувуу тэжээдэг иргэд, аж ахуйн нэгжүүд 2020 онд 187.6 тонн гахайн мах, 156.7 тонн шувууны мах, 105.1 сая ширхэг өндөг нийт 28.6 тэрбум төгрөгийн борлуулалт хийсэн байна.

Гэрийн тэжээвэр муур, нохой: Дүүргийн 21 хороонд гэрийн тэжээвэр 5126 нохой, 230 муур байна. Бүртгэлийн дүнг өмнөх оны дүнтэй харьцуулахад нохойн тоо 259 (4.8%)-аар буурсан бол муурны тоо 79 (52.3%)-өөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт 17. Тэжээвэр нохой, муурны тоо, хороогоор

Хороо	Нохой			Муур		
	2019	2020	Өсөлт, бууралт	2019	2020	Өсөлт, бууралт
1-р хороо	23	21	91.3	1	3	3 дах
2-р хороо	15	20	133.3	2	5	2.5 дах
3-р хороо	19	31	163.2	2	6	3 дах
4-р хороо	300	300	100.0	4	4	100.0
5-р хороо	420	328	78.1	7	5	71.4
6-р хороо	360	370	102.8	6	12	2 дах
7-р хороо	299	220	73.6	6	4	66.7
8-р хороо	572	547	95.6	8	10	125.0
9-р хороо	765	750	98.0	3	4	133.3
10-р хороо	499	499	100.0	11	11	100.0
11-р хороо	39	11	28.2	3	6	2 дах
12-р хороо	461	409	88.7	0	8	-
13-р хороо	399	421	105.5	73	123	168.5
14-р хороо	667	619	92.8	4	4	100.0
15-р хороо	3	3	100.0	1	1	100.0
16-р хороо	494	494	100.0	-	-	-
17-р хороо	7	28	4 дах	-	17	-
18-р хороо	8	10	125.0	-	2	-
19-р хороо	20	27	135.0	1	1	100.0
20-р хороо	8	9	112.5	8	2	25.0
21-р хороо	7	9	128.6	11	2	18.2
Нийт	5385	5126	95.2	151	230	152.3

*дах -дахин

Тэжээвэр нохойны тоог хороогоор авч үзвэл 2,3, 6, 13, 17,18,19,20,21-р хорооны нохойны тоо 2.8 хувиас 3 дахин өссөн бол бусад хорооны нохойны тоо буурсан байна. Нийт бүртгэгдсэн тэжээвэр нохойны 14.6 хувь нь 9-р хороонд, 12.1 хувь нь 14-р хороонд байна.

Тэжээвэр муурны тоо 1,2,3,6,8,9,11,12,13,17-р хороонд 25.0% - 200 хувиар өссөн, 5, 7, 20, 21-р хороонд 28.6 хувиас 81.8 хувиар буурсан. Харин 4,10,14,15, 19-р хорооны муурны тоо өмнөх оны түвшинд байна.

ДҮГНЭЛТ

Хан-Уул дүүрэгт 2020 оны мал тооллогоор нийт 46090 толгой мал тоологдсон нь 2019 оноос 7451 (19.3%) толгой малаар өссөн байна. Малын тоо толгойн өсөлтөнд адуун сүрэг 4371 (57.6%) толгой, үхэр сүрэг 55 (0.5%) толгой, ямаа 3126 (35.3%) толгойгоор тус тус өссөн нь голлон нөлөөлжээ. 2020 онд бог малын бүтцэд нийт бог малын 46.0 хувийг хонин сүрэг, 54.0 хувийг ямаан сүрэг эзэлж байна.

Дүүргийн хэмжээнд малтай 3 хороонд 729 өрхийн нийт 46090 толгой мал тоологдсоныг малын төрөл тус бүрээр авч үзвэл:

- ✓ тэмээ 7
- ✓ адуу 11960
- ✓ үхэр 11900
- ✓ хонь 10231
- ✓ ямаа 11992 толгой байна.

Малын таван төрлөөр өмнөх онтой харьцуулахад тэмээ 4 толгой (2.3 дахин) , адуу 4371 толгой (57.6%), үхэр 55 толгой (0.5%), ямаа 3126 толгой (35.3%), тэмээ 4 толгойгоор (2.3 дахин) тус тус өссөн бол хонь 105 толгойгоор (1.0%) буурсан байна.

Нийт мал сүргийн 0.015 хувийг тэмээ, 26.0 хувийг адуу, 25.8 хувийг үхэр, 22.2 хувийг хонь, 26.0 хувийг ямаа эзэлж байна. Нийт малын 45.0 хувийг хээлтэгч мал, 25.8 хувийг төл мал эзэлж байна. 2020 оны мал тооллогоор нийт 12619 төл гарсны 594 (4.7%) толгой нь хорогдож, төл бойжилт 95.3 хувьтай байна.

2020 онд дүүргийн хэмжээнд 53 өрх, 10 аж ахуйн нэгж байгууллагын 3610 гахай, 483300 шувуу, үүнээс 482860 тахиа тоологджээ. 2020 оны дүүргийн нохой, муурны бүртгэлээр гэрийн тэжээвэр нохой 5126, муур 230 бүртгэгдсэн байна.

ХАН-УУЛ ДҮҮРГИЙН
СТАТИСТИКИЙН ХЭЛТЭС

2021 оны 2 дугаар сарын 05-ны өдөр

Хүснэгт 1. Тэмээ, толгой

Хороо	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
11	1	1	1	1	-	1	1	-	-	-
12	35	45	-	-	-	-	-	-	-	-
13	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
14	-	2	2	14	1	6	-	3	3	5
Дүн	36	48	4	15	1	7	1	3	3	7

Хүснэгт 2. Адуу, толгой

Хороо	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
4	40	8	8	11	14	12	2	-	-	-
5	3	1	3	1	2	5	6	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
7	15	26	76	27	41	162	-	-	-	-
8	-	-	2	125	115	154	109	-	-	-
9	2	6	9	28	11	4	17	-	-	-
10	67	162	137	27	23	67	29	-	-	-
11	22	2	1	3	1	6	-	-	-	-
12	169	302	264	424	430	634	434	843	773	799
13	751	1084	1412	1707	1806	1941	1884	1460	1676	2140
14	2481	3215	3474	3542	3475	4466	3762	3442	5140	9021
16	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Дүн	3551	4808	5388	5895	5918	7451	6247	5745	7589	11960

Хүснэгт 3. Үхэр, толгой

Хороо	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
4	238	168	152	139	177	155	134	-	-	-
5	129	128	144	126	155	213	146	-	-	-
6	82	76	41	68	76	55	75	-	-	-
7	27	39	16	17	25	36	-	-	-	-
8	129	104	70	183	258	358	202	-	-	-
9	115	124	100	104	162	196	250	-	-	-
10	329	364	290	211	236	253	220	-	-	-
11	21	30	31	52	58	64	45	-	-	-
12	1672	1553	1776	2182	2626	2686	2571	2376	2111	2028
13	3232	3122	3594	4170	4588	4321	4820	4754	5174	5259
14	2643	3076	3320	3821	3633	3906	4140	4101	4560	4613
16	26	59	49	37	49	31	13	-	-	-
Дүн	8643	8843	9583	11110	12043	12274	12616	11231	11845	11900

Хүснэгт 4. Хонь, толгой

Хороо	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
6	297	325	171	185	221	24	36	-	-	-
7	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
8	-	-	-	-	128	164	34	-	-	-
9	7	-	-	-	-	-	299	-	-	-
10	124	335	239	269	297	196	78	-	-	-
11	90	48	43	20	-	-	-	-	-	-
12	1144	1119	1173	1043	986	714	1086	576	768	747
13	3432	3406	3628	5435	4731	3986	3268	2910	2972	2831
14	3552	6121	6320	7380	3581	4874	5093	5090	6596	6653
16	35	10	10	-	-	-	-	-	-	-
Дүн	8681	11368	11586	14332	9944	9958	9894	8576	10336	10231

Хүснэгт 5. Ямаа, толгой

Хороо	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	269	248	142	124	148	34	46	-	-	-
7	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-
8	-	-	-	-	194	174	100	-	-	-
9	57	14	-	-	-	-	460	-	-	-
10	229	306	527	478	341	161	108	-	-	-
11	5	86	28	6	-	-	-	-	-	-
12	2121	1942	2084	1849	2154	1685	1848	1270	1254	1315
13	3885	3090	3275	4004	3960	3380	3583	2889	3031	3494
14	3646	4870	4175	4873	2817	3736	3582	3494	4581	7183
16	284	150	200	-	-	-	-	-	-	-
Дүн	10503	10713	10431	11334	9614	9170	9727	7653	8866	11992

Хүснэгт 6. Хээлтэгч малын тоо төрлөөр, тоо

Он	Бүгд	Ингэ	Гүү	Үнээ	Хонь	Ямаа
2010	15110	1	952	3856	4473	5828
2011	14600	14	976	4280	4220	5110
2012	16910	15	1263	4251	5845	5536
2013	16569	2	1365	4507	5491	5204
2014	19471	8	1685	5146	7137	5495
2015	16572		1591	5585	4833	4563
2016	17812	4	2207	6072	4957	4572
2017	17637	1	1966	6259	4782	4629
2018	16737	1	2158	6105	4434	4039
2019	17716	0	2630	6000	5105	3981
2020	20736	1	3841	5711	5132	6051

Хүснэгт 7. Хээлтүүлэгч малын тоо, төрлөөр, толгой

Хороо	Бүгд	Үүнээс:				
		Буур	Азарга	Бух	Хуц	Ухна
2007	458	-	168	63	104	122
2008	400	-	117	69	116	120
2009	528	-	201	64	126	137
2010	518	-	319	73	66	60
2011	499	1	290	67	92	49
2012	584	1	318	85	88	92
2013	614	-	346	92	86	90
2014	636	2	331	98	114	91
2015	590	-	345	97	71	77
2016	643	-	418	114	56	55
2017	535	-	325	106	56	48
2018	537	-	350	110	41	36
2019	620	-	424	110	47	39
2020	773	-	557	110	52	54

Хүснэгт 8. Бойжсон төл, төрлөөр, толгой

Он	Бүгд	Ботго	Унага	Тугал	Хурга	Ишиг
2007	11427	5	205	2465	3922	4830
2008	12492	-	271	2108	4861	5252
2009	14069		351	2242	5225	6251
2010	5630		286	2454	1632	1258
2011	11443	5	620	2850	3569	4399
2012	12073	5	825	3185	3984	4074
2013	15805	6	937	3578	5564	5720
2014	13945		929	3641	4509	4866
2015	15988	4	1002	4103	5835	5044
2016	13181	1	1211	4341	4081	3547
2017	14180	2	1469	5038	4073	3598
2018	11044	-	931	4055	3327	2731
2019	11841	-	1701	3898	3432	2810
2020	12025	-	1703	4373	3181	2768

Хүснэгт 9. Том малын зүй бус хорогдол, төрлөөр, толгой

Он	Бүгд	адуу	үхэр	хонь	ямаа
2007	122	4	38	42	38
2008	247	6	121	51	69
2009	166	17	37	44	68
2010	20754	862	1373	8380	10139
2011	249	17	116	48	68
2012	165	3	74	44	44
2013	231	20	89	72	50
2014	293	9	89	63	132
2015	552	36	152	120	244
2016	751	83	281	187	200
2017	1070	142	395	280	253
2018	1775	287	432	477	579
2019	383	88	103	104	88
2020	1323	98	300	535	390

Хүснэгт 10. Хээл хаясан хээлтэгч малын тоо, толгой

Он	Бүгд	Гүү	Үнээ	Эм хонь	Эм ямаа
2007	353	45	23	170	115
2008	451	29	55	112	255
2009	518	14	66	128	310
2010	1034	39	79	373	543
2011	245	28	60	75	82
2012	373	16	42	130	185
2013	349	23	34	185	107
2014	367	17	31	179	140
2015	233	22	30	69	112
2016	762	70	57	254	381
2017	1936	277	554	649	456
2018	1084	260	186	213	425
2019	519	40	75	250	154
2020	450	74	66	214	96

Хүснэгт 11. Сувайрсан хээлтэгч малын тоо, толгой

Он	Бүгд	Ингэ	Гүү	Үнээ	Эм хонь	Эм ямаа
2007	1637	1	45	261	502	828
2008	1788	1	55	685	247	800
2009	2329	1	82	671	620	955
2010	1478		137	475	321	545
2011	1089		136	331	253	369
2012	1544	4	204	525	249	562
2013	1234	1	202	501	334	196
2014	2289	1	370	619	748	551
2015	2155		309	763	609	474
2016	2710	1	436	1178	436	659
2017	2313	-	405	946	460	502
2018	4531	-	776	1549	1101	1105
2019	2800	-	535	918	607	740
2020	3084	-	707	888	747	742

Хүснэгт 12. Малтай өрхийн бүлэглэлт, малын тооны бүлгээр

Малын тооны бүлэг	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
10 хүртэл	442	395	345	357	325	330	328	267	105	200
11-30	220	235	238	246	261	249	249	201	127	209
31-50	77	62	84	76	81	90	70	87	58	99
51-100	59	58	63	60	70	90	85	80	70	114
101-200	45	53	34	40	41	37	35	34	26	63
201-500	30	27	37	43	31	30	32	20	20	30
501-999	4	9	7	7	5	8	8	9	7	11
1000-1499	-	1	1	3	2	1	1	1	1	2
1500-2000	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1
Дүн	877	840	809	832	816	836	809	700	415	729

Хүснэгт 13. Малтай болон малчин өрхийн тоо

он	Малтай өрх	Үүнээс:Малчин өрх	Малчдын тоо	Үүнээс:Эмэгтэй
2006	926	124	210	41
2007	984	293	644	208
2008	851	300	605	192
2009	933	178	3187	547
2010	1034	179	324	98
2011	877	283	648	274
2012	956	56	110	50
2013	809	100	185	85
2014	832	104	209	100
2015	816	106	216	95
2016	836	206	389	164
2017	809	153	281	108
2018	700	182	288	117
2019	674	232	352	145
2020	729	209	293	105

Хүснэгт 14. Малчдын насны бүрэлдэхүүн

Насны бүлэг	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
6-14							6			
15-34	113	31	42	59	57	85	79	75	77	55
35-54 насны эм, 35-59 насны эр	372	63	125	122	140	252	163	185	245	212
55 ба түүнээс дээш насны эм, 60 ба түүнээс дээш насны эр	165	16	18	28	19	52	33	28	30	26
Дүн	648	110	185	209	216	389	281	288	352	293

Хүснэгт 15. Малчин өрхийн соёл ахуйн зарим үзүүлэлт

Өрхийн үзүүлэлт	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Цахилгаан гэрэлтэй	287	55	87	103	101	136	154	123	162	158
Телевизортой	286	54	74	96	97	135	121	108	153	146
Автомашинтай	103	46	117	125	223	357	259	267	324	405
Мотоциклтэй	285	11	40	7	32	39	36	64	70	67

Хүснэгт 16. Малын хашаа, худгийн тоо

Үзүүлэлт	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Хашаа	285	886	961	887	977	1005	961	1058	970	897
Худаг	32	45	141	187	267	206	203	234	195	246

Хүснэгт 17. Тэжээвэр амьтдын тоо

Он	Гахай	Үүнээс:Мэгж	Шувуу	Үүнээс: өндөглөгч
2007	4460	719	171692	112836
2008	5137	688	215354	177893
2009	6818	642	240915	157141
2010	8121	772	252069	181102
2011	5976	737	379971	310338
2012	5952	794	284729	269158
2013	6555	1042	240672	240570
2014	7901	1138	274887	274676
2015	5926	752	269307	218506
2016	5007	101	322527	318479
2017	4174	30	360722	250009
2018	3753	467	391542	360344
2019	3847	576	427437	349819
2020	3610	520	483300	401661

Хүснэгт 18. Гахай, шувууны аж ахуйн бүтээгдэхүүн

Он	Гахайн мах (тн)	Шувууны мах(кг)	Өндөг (мян.ш)
2007	15.8	78200.0	28209.0
2008	21.6	68600.0	45200.0
2009	60.0	56466.0	28593.3
2010	80.0	64855.0	37886.4
2011	216.3	226432.8	55438.0
2012	133.2	59900.0	42642.9
2013	199.2	69686.0	22239.3
2014	360.9	132642.0	48190.9
2015	37.0	89120.0	43238.3
2016	296.0	119630.0	55801.3
2017	88.2	91800.0	71957.3
2018	329.0	115800.0	111935.0
2019	322.5	127440.0	84424.0
2020	187.6	156745.0	105150.6

Хүснэгт 19. Гэрийн тэжээвэр нохой, муурны тоо, оноор

Он	Нохой		Муур	
	Бүгд	үүнээс: орон сууцанд	Бүгд	үүнээс: орон сууцанд
2007	4853	128	80	3
2008	4927	128	91	3
2009	4902	129	139	11
2010	4554	124	143	13
2011	4977	119	153	14
2012	5019	177	164	18
2013	5695	91	184	20
2014	5897	119	215	21
2015	5804	94	233	17
2016	5912	89	118	10
2017	5540	86	128	10
2018	5630	183	222	16
2019	5385	110	151	26
2020	5126	158	230	39

Хүснэгт 20. Гэрийн тэжээвэр нохойны тоо, хороогоор

Хороо	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	71	22	22	18	20	21	13	22	24	23	21
2	30	38	40	42	63	37	37	28	33	15	20
3	23	23	16	14	16	13	13	13	55	19	31
4	350	328	375	332	359	350	316	320	257	300	300
5	326	326	331	408	438	439	455	456	420	420	328
6	542	563	562	558	484	500	475	473	353	360	370
7	368	400	431	354	364	321	371	351	354	299	220
8	840	869	876	836	852	822	761	753	786	572	547
9	780	654	644	642	724	802	752	752	798	765	750
10	394	330	356	356	347	458	628	634	505	499	499
11	118	78	99	100	106	105	75	72	41	39	11
12	129	138	138	527	507	402	434	121	396	461	409
13	258	258	184	371	515	494	585	590	513	399	421
14	325	325	327	518	477	483	544	527	561	667	619
15	-	24	23	17	20	23	26	23	30	3	3
16	-	601	595	602	605	534	427	405	504	494	494
17										7	28
18										8	10
19										20	27
20										8	9
21										7	9
Бүгд	4554	4977	5019	5695	5897	5804	5912	5540	5630	5385	5126

Хүснэгт 21. Гэрийн тэжээвэр мүүрын тоо, хороогоор

Хороо	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	10	9	7	10	10	8	3	6	3	1	3
2	2	2	2	4	6	3	3	-	2	2	5
3	1	1	0	3	3	3	3	3	3	2	6
4	9	4	2	4	4	4	-	2	54	4	4
5	4	4	5	12	17	17	-	17	7	7	5
6	10	19	27	3	13	9	10	9	6	6	12
7	6	9	9	5	9	5	7	7	4	6	4
8	16	22	15	15	13	15	13	5	5	8	10
9	0	1	2	6	4	5	-	-	3	3	4
10	9	2	1	20	18	39	-	6	11	11	11
11	11	9	9	5	6	6	2	3	6	3	6
12	10	14	18	37	28	27	9	2	42	0	8
13	36	36	27	49	70	59	39	37	54	73	123
14	19	19	26	4	6	24	27	22	20	4	4
15	-	1	1	1	2	3	1	3	2	1	1
16	-	1	13	6	6	6	1	6	-	0	0
17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	17
18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	2
19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	2
21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	2
Бүгд	143	153	164	184	215	233	118	128	222	151	230